

Wat is de invloed van de stoplichtmethode op taakgericht gedrag van leerlingen?

Beantwoord door Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

26 augustus 2024

KR. 2257

Kort antwoord

De stoplichtmethode is een hulpmiddel voor klassenmanagement dat de gedragsregels per moment op een visuele manier duidelijk maakt. Met de stoplichtmethode laten leerlingen meer taakgericht en minder storend gedrag zien. Dit geldt voor leerlingen van verschillende leeftijden en in verschillende onderwijssettings. Het is mogelijk wel belangrijk dat de stoplichtmethode zorgvuldig wordt geïntroduceerd in de klas.

Antwoord

In klaslokalen gelden op verschillende momenten verschillende gedragsregels voor leerlingen. Soms mogen leerlingen met elkaar overleggen, soms mogen zij de leerkracht om hulp vragen en soms is het de bedoeling dat zij stil werken zonder hulp te vragen. Een algemene regel zoals 'we praten in de klas met een zachte stem' schiet daarom tekort om deze verschillende situaties te dekken.

De stoplichtmethode als visueel hulpmiddel

Sommige leerkrachten gebruiken daarom een visueel hulpmiddel om aan te geven welke set gedragsregels op welk moment van de dag van toepassing zijn. In de Nederlandse context is dit vaak een stoplicht met de kleuren rood, oranje en groen. Een leerkracht geeft aan op welke kleur het stoplicht staat, bijvoorbeeld met een verplaatsbare pijl, en elke kleur correspondeert met een eigen set gedragsregels. Bij de verschillende kleuren kunnen bijvoorbeeld de volgende regels horen:

- Rood: je werkt in stilte en vragen bewaar je voor een later moment
- Oranje: je werkt in stilte en als je een vraag hebt steek je je vinger op
- Groen: tijdens het werken mag je zacht met leerlingen in je tafelgroepje overleggen

In een iets andere toepassing is één kleur (meestal rood) specifiek bedoeld voor overgangen van de ene naar de andere activiteit (Bennett, 2023). Op deze korte momenten legt de leerkracht uit wat er nu gaat gebeuren, bijvoorbeeld waar leerlingen aan gaan werken. Regels die hierbij horen zijn bijvoorbeeld: je tafel is leeg, je zit met je gezicht naar de leerkracht, je praat niet.

Er bestaan meerdere studies naar een dergelijk visueel hulpmiddel om de gedragsregels in de klas per moment duidelijk te maken. In deze studies wordt soms een stoplicht onderzocht en soms een *color wheel*; een cirkeldiagram met drie gekleurde vlakken en een draaibare pijl in het midden. Net als bij een stoplicht zijn de kleuren van een *color wheel* meestal rood, oranje/geel en groen (Aspiranti & Ebner, 2023). Er zijn ook studies waarbij andere kleuren of plaatjes van dieren worden gebruikt en een studie waarin het *color wheel* vier kleuren had die correspondeerden met vier sets regels (Aspiranti, 2022; Blondin et al., 2012; Hautau et al., 2008).

Afgezien van de vorm, werkt een *color wheel* precies hetzelfde als een stoplicht: elke kleur correspondeert met een eigen set met regels die van toepassing zijn als de pijl naar die kleur wijst. In dit antwoord bespreken we de effecten van een stoplicht en een *color wheel* daarom samen als de stoplichtmethode. We gaan ervan uit dat als een *color wheel* of een stoplicht op een vergelijkbare manier en volgens dezelfde principes worden ingezet in een klas, dat de effecten hiervan ook vergelijkbaar zijn. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de vorm van dit visuele hulpmiddel (i.e., een stoplicht of een cirkeldiagram) de effectiviteit beïnvloedt.

De stoplichtmethode zorgt voor meer taakgericht en minder storend gedrag

In klassen waar de stoplichtmethode gebruikt wordt om gedragsregels in de klas duidelijk te maken, laten leerlingen meer taakgericht en minder storend gedrag zien. Dit blijkt uit een meta-analyse van dertien studies waarin klassen afwisselend wel en niet met de stoplichtmethode werkten (Aspiranti & Ebner, 2023). Op momenten dat klassen wel met de stoplichtmethode werken, staan leerlingen bijvoorbeeld minder vaak zomaar op uit hun stoel en praten minder vaak op momenten dat het stil moet zijn (Aspiranti & Ebner, 2023; Bennett, 2023; Tounsi et al., 2024). Als de stoplichtmethode wordt gebruikt om overgangsmomenten aan te duiden, kost het leerkrachten minder tijd om de aandacht van de groep te krijgen en hoeven zij instructies minder vaak te herhalen, waardoor de overgangsmomenten minder lang duren (Bennett, 2023; Tounsi et al., 2024).

Deze effecten werden gevonden bij leerlingen van verschillende leeftijden (variërend van 4 tot 14 jaar) en zowel in het regulier onderwijs als in gespecialiseerd onderwijs (Aspiranti & Ebner, 2023; Tounsi et al., 2024). Ook is de stoplichtmethode effectief bij verschillende soorten lessen. De meeste studies vonden plaats in een normaal klaslokaal, maar de stoplichtmethode bleek bijvoorbeeld ook effectief in het verminderen van storend gedrag tijdens de gymlessen (Tounsi et al., 2024).

Het is niet bekend of de implementatie van de stoplichtmethode meteen effectief is. In de meeste studies worden data over het gedrag van leerlingen vanaf twee weken na de invoering van de stoplichtmethode verzameld. De eerste twee weken worden als leerperiode gezien, waarin zowel leraren als leerlingen oefenen met het consequent gebruiken van de stoplichtmethode.

Mogelijk is de manier waarop de stoplichtmethode wordt geïntroduceerd belangrijk

In veel van de studies waaruit de effectiviteit van de stoplichtmethode blijkt, is veel aandacht voor hoe deze methode wordt geïntroduceerd in de klas. Er zijn geen studies bekend die verschillende manieren van het introduceren van een stoplichtmethode met elkaar vergelijken. Wel is duidelijk dat in de studies waarin de stoplichtmethode effectief was, deze vaak volgens een vaste procedure werd geïntroduceerd en gebruikt. Het is mogelijk dat dit bijdraagt aan de effectiviteit van de methode (Bennett, 2023).

Bij de introductie van de stoplichtmethode worden de regels die horen bij elke kleur expliciet besproken in de klas. Als het stoplicht van kleur gaat veranderen, dan zegt de leerkracht dit twee minuten en daarna 30 seconden van te voren. Dit geeft leerlingen de kans om hun werk af te ronden en op te ruimen. Met gedragsgerichte complimenten aan individuele leerlingen en aan de hele groep versterkt de leerkracht de regels die gelden.

Geraadpleegde bronnen

Aspiranti, K. B. (2022). Effects of the color wheel system on students with disabilities in inclusion classrooms. *Behavior Modification*, 46(4), 706-731.

Aspiranti, K. B., & Ebner, S. (2023). A synthesis of the effects of the Color Wheel System on classroom behaviors. *Journal of Applied School Psychology*, 39(4), 287-308.

Bennett, J. (2023). Implementing the Color Wheel System to Improve Individual Student Behavior and Reduce Repeated Teacher Directions. [Doctoral dissertation, University of Tennessee].

Blondin, C., Skinner, C., Parkhurst, J., Wood, A., & Snyder, J. (2012). Enhancing on-task behavior in fourth-grade students using a modified color wheel system. *Journal of Applied School Psychology*, 28(1), 37-58.

Hautau, B. L., Skinner, C. H., Pfaffman, J., Foster, S., & Clark, J. C. (2008). Extending the external validity of the Color Wheel procedures: Increasing on-task behavior in an urban, kindergarten classroom. *Journal of Evidence-Based Practices for Schools*, 9(1), 3-14.

Tounsi, O., Trabelsi, O., Souissi, M. A., Koubaa, A., Gharbi, A., Scharenberg, S., Mkaouer, B., & Bahloul, M. (2024). Managing middle school students' disruptive behaviors during physical education classes using the color wheel system. *Psychology in the Schools*, 61(1), 413-428.

Meer weten?

Kennisrotonde (2024) Hoe kunnen leerkrachten de dagstart zo organiseren dat kleuters rustig zelfstandig aan het werk gaan voordat de groep gezamenlijk start?

Over deze vraag

Opgesteld door: Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

Vraagsteller: leerkracht

Onderwijssector: po

Trefwoorden: stoplichtmethode, klassenmanagement, routines, taakgericht gedrag

KENNISROTONDE
van het NRO

DE KENNISROTONDE: HET ONLINE LOKET VOOR DE BEANTWOORDING VAN VRAGEN UIT HET ONDERWIJS MET KENNIS UIT ONDERZOEK

Referentie: Kennisrotonde. (2024). *Wat is de invloed van de stoplichtmethode op taakgericht gedrag van leerlingen?* (KR. 2257)

Dit antwoord is gepubliceerd op [Kennisrotonde.nl](https://kennisrotonde.nl). De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.